

ANALIZA POLITIČNE USMERITVE IN OZNAČEVANJA POLITIČNIH STRANK V EVROPSKEM PARLAMENTU

Miha Nahtigal, dipl. geog.

Begunje pri Cerknici 174, SI-1380 Cerknica

e-pošta: s96m193g@gmail.com

Izvirni znanstveni članek

COBISS 1.01

DOI: 10.4312/dela.50.103-127

Izvleček

V prispevku smo raziskovali politično usmeritev in označevanje strank 8. evropskega parlamenta na podlagi analize glasovanj njihovih poslancev na plenarnih zasedanjih. Poleg tradicionalne levo-desne delitve smo analizirali tudi nacionalistično-globalistično delitev, ki je z naraščajočo globalizacijo dandanes vedno bolj prisotna v političnem prostoru. Ugotovljene usmeritve strank smo primerjali z njihovimi levo-desnimi oznakami ter ovrednotili ustreznost obstoječega označevanja in z njim povezane geopolitične interese. Ugotovili smo, da obstoječi način označevanja privilegira globalistično in liberalno usmeritev, saj sta obravnavani kot sredina, njuni nasprotji pa kot skrajnost. Po drugi strani so določene usmeritve izpuščene s političnega spektra. Predlagali smo nov način označevanja, ki vključuje tudi nacionalistično-globalistično delitev.

Ključne besede: politični spekter, Evropski parlament, oznake političnih strank, nacionalizem, globalizem, levica, desnica, politična geografija

ANALYSIS OF POLITICAL ORIENTATION AND LEFT-RIGHT PARTY LABELLING IN THE EUROPEAN PARLIAMENT

Abstract

This article explores the political parties in the 8th European Parliament on the basis of roll-call vote analysis. Besides the left-right divisions, we have also analysed the nationalist-globalist political cleavage. We have compared the resulting party positions with their left-right wing party labels. In addition, we have focused on inconsistencies and biased existing labels and the geopolitical interests connected with the current way of labelling. We have found out that the current way of left-right labelling privileges a globalist and liberal position, while some other political positions were not even represented. Finally, we have presented a new way of political labelling, which would also include a nationalist-globalist cleavage.

Keywords: political spectrum, European Parliament, party labels, nationalism, globalism, left-wing, right-wing, political geography

I UVOD

Levo-desna politična delitev in z njo povezano linearno označevanje izvira iz časa francoske revolucije, ko so na desni strani parlamenta sedeli konservativci, na levi pa zagovorniki sprememb (Lipset, 1960). Od takrat naprej imata oznaki »levica« in »desnica« v prostoru in času različne pomene (Thorisdottir in sod., 2007), na oblikovanje delitve, v prispevku obravnavane kot levo-desna, pa so odločilno vplivale družbene, politične in ekonomske razmere v povojni Zahodni Evropi (Clark, Seymour, 1991; Laver, Budge, 1992; Lebow, 2006). Konec hladne vojne, proces globalizacije ter krepitev političnega spopada med elitizmom in populizmom so v ospredje postavili nove probleme in vprašanja. Med temi so evropska integracija, manjšanje pristojnosti nacionalnih držav, migracije in spremembe etnične sestave prebivalstva, vprašanje kulturne in nacionalne identitete, prost pretok kapitala, oseb in delovne sile ter rastoče politične ambicije in vpliv privatnega kapitala v domeni demokratičnega odločanja (Hall, 1992; Berger, 2000; Rondinelli, 2003; Kriesi in sod., 2006; Scherer, Palazzo, 2011; Han, 2016). Posledice tega se izražajo s spremembami obstoječih ter nastankom novih delitev in političnih pozicij, katerim obstoječe levo-desno označevanje ni več kos (Azmanova, 2011)¹. Azmanova (2011, str. 386) napoveduje upad levo-desnih političnih polov ter njihovo nadomestitev s poloma, ki globalizacijo dojemata kot priložnost ali grožnjo. Več strokovnjakov trdi, da gre pri globalistično-nacionalistični delitvi za naraščajočo novo delitev v Evropi (Kriesi in sod., 2006; Teney, Lacewell, De Wilde, 2013). Ta naj bi bila že vidna pri volilnem telesu, ne pa (še) pri zastopanosti strank (Van der Brug, Van Spanje, 2009). Inglehart in Norris (2016, str. 8) napovedujeta glavno delitev med (nacionalističnimi) populistami in (kosmopolitanskimi) liberalci, po mnenju drugih pa bi bile bodoče volitve lahko odvisne prav od nerazrešene nacionalistično-globalistične delitve (Scotto, Sanders, Reifler, 2017).

Nacionalistično-globalistična delitev se v geopolitičnem smislu nanaša predvsem na razmerje med politično močjo in suverenostjo nacionalnih držav ter drugih, konkurenčnih (nadmacionalnih) virov politične moči². Tu gre lahko za naddržavne politične tvorbe ali korporativne akterje privatnega kapitala (Woodsley, 2015). Poleg tega nove delitve prinašajo spremembe v volilni geografiji. Globalizacija denimo krepi urbano-ruralno delitev, ki se pojavlja tudi v Sloveniji (Tiran, 2015; Davidson, 2017; Emont, 2017). Nacionalistično-globalistična vprašanja pa pomembno vplivajo tudi na obliko delitve center – periferija (Mudde, 2003).

Pojem »politični spekter« se nanaša na sisteme razvrščanja politično-ideoloških pozicij, s tega področja pa je bilo v povojnem obdobju izvedenih več pomembnih analiz, npr. analize Eysencka (1964, str. 303) s faktorjema »radikalizem« in »občutljivost« (ang. tender-mindedness), Fergusona (1973, str. 655) s faktorji »religionizem«, »humanitarstvo«

1 Primer stranke, ki je z osredotočanjem na nacionalistično-globalistično delitev dolgo časa povzročala tripolarnost političnega prostora je Nacionalna fronta. Poskusi tolmačenja strankine ideologije skozi linearni (levo-desni) politični spekter in njeno uvrščanje na »skrajno desnico« povzročajo zmedo tako med političnimi komentatorji kot tudi med volivci (Astier, 2014).

2 V evropski politiki se tako razmerje kaže predvsem ob vprašanjih prenosa suverenosti iz držav članic na EU in obratno.

in »nacionalizem«, ter Rokeacha (Braithwaite, 1982, str. 203) s faktorjema »svoboda« in »enakost«. Ne smemo spregledati, da ima označevanje političnih strank glede na spektralni položaj tako informativne kot tudi propagandne in ideološko-mobilizacijske učinke (White, 2010, 2011). Zadnji med ljudmi oblikujejo skupno politično-ideološko zavest in identiteto, močna strankarska identiteta pa lahko ključno pripomore k oblikovanju stabilne volilne baze (Knutsen, 1997; Pappas, 2013). Eden od indikatorjev manipulativne rabe političnega označevanja je dejstvo, da se politični komentatorji, novinarji in aktualni politiki navadno močno trudijo s »predalčkanjem« glede na uveljavljeno (levo-desno) delitev, četudi zaradi tega nekatere pomembne politične opredelitve niso zadostno prikazane (Maddox, Lilie, 1984). D. Nolan je denimo zaradi nezmožnosti linearnega levo-desnega modela, da bi z njim razložil libertarno politično pozicijo, spekter v osnovi razdelil na ekonomsko in družbeno os ter tako ustvaril podlago za številne nadaljnje politične analize (Biddle, 2017). Maddox in Lilie (1984, str. 11) trdita, da bi moral ameriški politični spekter poleg »liberalne« in »konservativne« vsebovati še »libertarno« in »populistično« smer, saj naj bi omenjeni smeri predstavljali več ljudi kot klasična levo-desna pola. Na linearnem levo-desnem spektru neobstoječa ekonomsko leva in družbeno (kulturno) desna kombinacija naj bi predstavljala največjo skupino volivcev v kar 9 od 15 obravnavanih evropskih držav (Van der Brug, Van Spanje, 2009).

Parlamentarizem EU je bil od svojega začetka dalje deležen veliko kritik, tako glede odsotnosti skupnega evropskega »demos«, ki bi zagotavljal suverenost in demokratični nadzor, kot tudi glede transparentnosti, oddaljenosti od volivcev ter velikega vpliva korporacijskih lobističnih skupin (Andersen, Eliassen, 1996; Follesdal, Hix, 2006). Problematičen je lahko že način evropskih volitev, na katerih so v ospredju domače tematike, v Evropskem parlamentu (EP) pa so pomembne tudi druge politične delitve, ki na domačem terenu (še) niso izpostavljene. Costello, Rosema in Thomassen (2012, str. 1264) trdijo, da stranke v EP v povprečju ustrezno zastopajo svoje volivce na ekonomski levo-desni osi, a zastopajo liberalnejša in bolj prointegracijska stališča od volilnega telesa pri vprašanju kulture in evropske integracije. Prav tako stranke, ki v okviru levo-desne delitve na evropskih volitvah nastopajo kot nasprotnice, na ravni EP velikokrat delujejo v koaliciji³. V času krepitve novih delitev in dokumentiranega upada ekonomske levo-desne aktivnosti v EP (Sorace, 2018) to lahko predstavlja problem volilne reprezentacije⁴. Porasta evroskeptičnih in nacionalističnih strank torej ne moremo dojemati zgolj kot protesta proti nepriljubljenim domačim vladam in »nedelujoči EU« (kar nedvomno predstavlja del vzroka), temveč gre pri tem tudi za izraz nasprotovanja konkretnim politikam, ki so imele na ravni EU levo-desni konsenz. Nadaljevanje z onemogočanjem političnih akterjev novih smeri bo zato najverjetneje podžgalo še večji evroskeptičizem (Treib, 2014).

3 Med levo in desno sredino ter liberalci (EPP, S&D in ALDE) so bile v obstoječem parlamentu do leta 2016 največkrat sklenjene koalicije (Cherepnalkoski in sod., 2016).

4 Glede na raziskavo uspešnosti glasovanja prek števila izglasovanih aktov vodijo liberalci (ALDE) z 90–96-odstotno uspešnostjo, njihovo glasovanje pa se v več kot 80 % ujema s skupinama EPP in S&D. Evroskeptični skupini EFDD in ENF sta s približno 30-odstotno uspešnostjo tako rekoč izolirani iz oblikovanja politike EU (ALDE is back ..., 2015, One year of far-right ..., 2016).

Namen prispevka je analizirati glasovanja evropslancev, umestiti stranke in skupine na politični spekter ter dobljeno razporeditev primerjati z obstoječim levo-desnim označevanjem. Ovrednotili bomo ustreznost obstoječega označevanja, izpostavili njegove šibke točke in morebitne interese ter predlagali nov način označevanja, ki bi bolj realno prikazal trenutno politično stanje. Pomen (levo-desnih) oznak se lahko razlikuje med državami, kar predstavlja problem pri analizi označevanja. Kljub odklonom v primeru posameznih strank menimo, da bo mogoče zadovoljivo razbrati povprečne pozicije oznak v povezavi z ideologijo strank in splošne vzorce, ki se bodo ob tem pojavljali. Konsenz glasovanja znotraj evropskih skupin, v katerih se nahaja večina strank, delujočih znotraj tradicionalne levo-desne delitve, je namreč zelo visok. Tako je bila po raziskavi organizacije Votewatch.eu notranja kohezija skupin EPP in S&D med 1. 8. 2015 in 1. 6. 2016 93 % (One year of far-right ..., 2016). Po drugi strani pa ima analiza glasovanj v EP to prednost, da omogoča enoten sistem za primerjavo vseh evropskih političnih strank, ki so v njem zastopane.

2 METODOLOGIJA

V literaturi se pojavlja več različnih metod pridobivanja podatkov za umeščanje političnih strank. Lahko gre za anketiranje strokovnjakov (npr. Chapel Hill Expert Survey) ali volivcev, preučevanje programov strank, izjav strankinih predstavnikov ali medijskega poročanja ter preučevanje glasovanj (Gabel, Hix, 2002; Dinas, Gemenis, 2009; Helbling, Tresch, 2011; Bakker in sod., 2012).

Za potrebe umeščanja strank na politični spekter smo analizirali 304 plenarna glasovanja 8. EP. Šlo je predvsem za glasovanja o amandmajih ali posameznih paragrafih, saj je strankina politična pozicija po našem mnenju pri teh bistveno jasnejše razvidna, kot to velja za glasovanja o celotnih resolucijah. Časovno obdobje preučevanja se začne s 16. 7. 2014 in konča s 14. 9. 2017. Da so bila glasovanja izbrana, so morala vsebovati vrednote in politike, ki so predmet javne razprave ter jih lahko ovrednotimo s pomočjo preglednic 2–5. Pri odločanju strank sta morala biti razvidna dva ideološka pola. Politično pozicijo posameznih glasovanj smo določili na podlagi z njimi povezanih vrednot in politik iz različnih strokovnih virov (Clark, Seymour, 1991; Laver, Budge, 1992; Knutsen, 1997; Berger, 2000; Linderman, Verkasalo, 2005; Kriesi in sod., 2006; March, 2008; Pinterič, 2009; Azmanova, 2011; Bakker in sod., 2012; Halikiopoulou, Nanou, Vasilopolou, 2012; Scotto, Sanders, Reifler, 2017), pa tudi na podlagi splošnih smernic, po katerih mediji, stroka in javnost vrednote in politike uvrščajo na določeno politično pozicijo.

Osnovne enote preučevanja so nacionalne politične stranke/koalicije, ki smo jim pripisali (levo-desne) oznake po angleški Wikipediji (Template:List of political parties ..., 2018). Stranke smo mestoma združevali na ravni oznak ali evropskih skupin. Skupine obravnavamo v obliki, v kakršni so se nahajale na začetku preučevanega obdobja. Nepovezane poslance (NI), katerih večina se je 15. 6. 2015 združila v nacionalistično skupino Evrope narodov in svoboščin (ENF), v nalogi obravnavamo kot enotno skupino NI (One year of far-right ..., 2016).

Preglednica 1: Skupine v EP po volitvah 2014.
Table 1: European parliamentary groups after 2014 elections.

Kratika/ oznaka	Ime skupine	Število vsebujočih nacionalnih strank/ koalicij	Skupno število poslancev
ALDE	Zavezništvo evropskih liberalcev in demokratov	31	67
ECR	Evropski konservativci in reformisti	18	70
EFDD	Evropa svobode in neposredne demokracije	7	48
EPP	Evropska ljudska stranka	43	221
Greens/EFA	Zeleni/Evropsko svobodno zavezništvo	25	50
GUE/NGL	Evropska združena levica/ Nordijska zelena levica	21	52
NI	Nepovezani poslanci	12	52
S&D	Napredno zavezništvo socialistov in demokratov	33	191

Podatke o glasovanju evroposlancev smo pridobili s pomočjo spletnih zapisnikov plenarnih zasedanj (ang. *roll-call votes*) (Public register of ..., 2017). Posamezen glas smo ovrednotili z 1 ali 0 glede na pritrditev ali nasprotovanje v povezavi s tematiko glasovanja (preglednice 2–5), z 0,5 pa, če se je poslanec glasovanja vzdržal. Poslance smo obravnavali v okviru nacionalnih strank/koalicij, stranke pa v okviru evropskih skupin (preglednica 1), kjer smo pri računanju povprečij obojim kot težo dodali pripadajoče število evroposlancev. Vrednost glasu posamezne stranke predstavlja povprečje glasov njenih poslancev, zaokroženo na 0, 1 ali v primeru neodločenosti 0,5. V primeru izostanka celotne stranke smo ji dodali vrednost regulirane mediane⁵ glasovanja vseh poslancev v njeni evropski skupini. To metodo smo izbrali, ker se v grafih primarno ne osredotočamo na pozicijo posamezne stranke, temveč nas zanimajo predvsem politični poli in razmerja med njimi.

Ogrodje političnega spektra bomo sestavili iz dveh ravnin, na katere bomo po zgledu Nolanovega grafa postavili dve osi. Prva os bo predstavljala ovrednoten seštevek glasovanj o ekonomskih, druga pa o družbenih tematikah. Ravnini bosta ločeno namenjeni levo-desni ter nacionalistično-globalistični politični delitvi. Za tak prikaz smo se odločili, ker odnos do nacionalne suverenosti in globalizacije v zadnjem času pomembno vpliva

5 V primeru, da je bila kohezija skupine večja ali enaka razmerju 1/3 : 2/3 med glasovi za in proti, je bila manjkajoči stranki dodeljena vrednost mediane, v nasprotnem primeru pa neodločena vrednost (0,5). Če je bila v skupini prevladujoča neodločena vrednost (0,5), je v vsakem primeru obveljala vrednost mediane.

na ideologijo evropskih političnih strank, podobne delitve pa zasledimo tudi pri drugih avtorjih (Kriesi in sod., 2006; Azmanova, 2011). Nacionalističnih ali globalističnih politik se lahko poslužujejo tako leve kot tudi desne stranke (Freeden, 1998; Berger, 2000; Scotto, Sanders, Reifler, 2017). Po drugi strani je EP politično telo, ki že samo po sebi predstavlja vez med nacionalnim in globalnim (»evropskim«).

Glasovanja smo ovrednotili z dvema vektorjema na lestvici 0–1, ki po našem mnenju predstavljata smeri novih delitev. Vrednosti vektorjev so podane v preglednicah. Vektor T smo poimenovali »tretja smer⁶«, merimo ga na levo-desni ravnini ter poteka prečno na levo-desno delitev. Kvadrant, v katerem je vrednost T večja od povprečja, je »tretjesmereni kvadrant«. Oklepata ga levi del ekonomske in desni del družbene osi ter predstavlja diametralno nasprotje »liberalnemu kvadrantu«. Levi in desni kvadrant oklepata leva oziroma desna dela obeh osi. Vektor N, poimenovan kot »nacionalizem«, merimo na nacionalistično-globalistični ravnini. »Nacionalistični kvadrant« predstavlja območje, kjer je vrednost N večja od povprečja ter ga torej oklepata nacionalistična dela obeh osi. Njemu diametralno nasproti se nahaja »globalistični kvadrant«.

Levo-desno oznako vsake politične stranke smo pridobili na njeni strani na angleški Wikipediji (Template: List of political ..., 2018). Greenstein in Zhu (2018, str. 954) trdita, da Wikipedija vsebuje manj natančne in bolj pristranske informacije, kot to velja za ekspertno sestavljene enciklopedije. Casebourne in sod. (2012, str. 53) trdijo nasprotno, nekateri pa njeno citiranje v masovnih medijih obravnavajo kot izraz legitimnosti (Messner, South, 2011). Za analizo označevanja strank v javnosti in z njim povezanih pristranskosti in interesov bi potrebovali študije, ki bi v času obravnavanih glasovanj enotno analizirale označevanje vseh obravnavanih strank v medijih oziroma med volivci. Ker takšnih študij nismo zasledili, na Wikipediji pa se največ citatov nanaša na (tradicionalne) masovne medije (Ford in sod., 2013), menimo, da bomo s tem dobili dovolj jasno sliko, kako je neka politična stranka prevladujoče označena v javnosti. Poleg tega nas zanimajo le splošne oznake (npr. »desna sredina«) in ne podrobni opisi strank, zato menimo, da bodo morebitne napake majhne. Da smo se izognili pretirani poenostavitvi označevanja strank v bližini dveh najpogostejših oznak (leva in desna sredina), smo v primeru, da je imela stranka prisotni dve oznaki, upoštevali tisto, ki je najdlje od leve ali desne sredine. Oddaljenost smo upoštevali v katerokoli smer. Primer: stranko z oznakama leva (*left-wing*) in leva sredina (ang. *centre-left*) smo označili kot levo, stranko z oznakama desna (ang. *right-wing*) in skrajno desna (ang. *far-right*) pa kot skrajno desno. Stranko z oznakama leva sredina (ang. *centre-left*) in sredina (ang. *centre*) smo označili kot sredino.

6 Izraz se nanaša na ekonomsko levi in družbeno desni politični prostor ter izhaja iz ožje opredeljene doktrine »Tretja pozicija« (ang. *Third position*), ki jo je med leti 1946 in 1955 razvil argentinski predsednik Juan Perón (Zanatta, 2005). Pojma ne smemo zamenjavati s »Tretja pot« (ang. *Third way*), ki opisuje premik nekaterih zahodnoevropskih socialdemokratskih strank proti bolj liberalni ekonomski politiki.

Preglednica 2: Ključna področja ter z njimi povezane vrednote in politike na levo-desni ekonomski osi.

Table 2: Key themes, values and policies on the left-right economic axis.

Področja	Prevladujoče vrednote		Prevladujoče politike	
	Leve	Desne	Leve	Desne
Delavske pravice, socialne ugodnosti	Enakost, varnost	Svoboda	Socialna politika	Liberalna politika
Pravice potrošnikov/ podjetij	Varnost	Svoboda	Zaščita pravic potrošnikov, nasprotovanje »pro-biznis« politiki	Zaščita pravic podjetij, naklonjenost poslu
Vloga države v ekonomiji	Varnost	Svoboda	Intervencionizem	»Laissez-faire« ekonomija
Vloga družbe v ekonomiji	Kolektivnost	Individualnost	Močan javni sektor	Močan privatni sektor
Vrednost T	1	0	1	0

Preglednica 3: Ključna področja ter z njimi povezane vrednote in politike na levo-desni družbeni osi.

Table 3: Key themes, values and policies on the left-right social axis.

Področja	Prevladujoče vrednote		Prevladujoče politike	
	Leve	Desne	Leve	Desne
Javna morala, spolne in druge manjšine, kultura	Enakost, svoboda	Tradicija, varnost	Liberalna politika, progresivnost	Konservativna politika
Kriminal in terorizem, nadzor, zasebnost	Svoboda, enakost, zaščita pravic posameznika	Širša javna varnost	Svobodomiselnost, Anarhija	Red, nadzor, avtoriteta
Odnos do vojske	Svoboda, (enakost)	Varnost	Pacifizem, (izolacionizem)	Militarizem, (intervencionizem)
Vrednost T	0	1	0	1

Preglednica 4: Ključna področja ter z njimi povezane vrednote in politike na nacionalistično-globalistični ekonomski osi.

Table 4: Key themes, values and policies on the nationalist-globalist economic axis.

Področja	Prevladujoče vrednote		Prevladujoče politike	
	Nacionalistične	Globalistične	Nacionalistične	Globalistične
Prosti trg, ekonomija	Narodna suverenost	Svoboda, naddržavna suverenost	Protekcijonizem, ekonomski nacionalizem	Mednarodni prosti trg in prosti pretok blaga, kapitala
Odnos do odločanja v ekonomiji	(Narodna, lokalna) suverenost	Suverenost na podlagi nadnacionalnih/globalnih identitet	Neposredna demokracija in predstavniška demokracija na nacionalni/regionalni ravni	Predstavniška demokracija na nadnacionalni ravni
Vrednost N	1	0	1	0

Preglednica 5: Ključna področja ter z njimi povezane vrednote in politike na nacionalistično-globalistični družbeni osi.

Table 5: Key themes, values and policies on the nationalist-globalist social axis.

Področja	Prevladujoče vrednote		Prevladujoče politike	
	Nacionalistične	Globalistične	Nacionalistične	Globalistične
Imigracije, identiteta, družba, kultura	Suverenost, varnost, tradicija, kolektivnost	Narodna brezbriznost, individualizem, enakost, svoboda	Protiimigracijska politika, zaščita interesov avtohtonega prebivalstva in kulture	Proimigracijska politika, prost pretok delovne sile, »multikulturalnost«
Zunanja politika	Narodna suverenost, neodvisnost	Varnost, (enakost), naddržavna suverenost	Izolacionizem, krepitev nacionalnih držav	Intervencionizem, krepitev nadnacionalnih tvorb
Odnos do odločanja v družbi	(Narodna, lokalna) suverenost	Suverenost na podlagi nadnacionalnih/globalnih identitet	Neposredna demokracija in predstavniška demokracija na nacionalni/regionalni ravni	Predstavniška demokracija na nadnacionalni ravni
Vrednost N	1	0	1	0

Povprečna vrednost vektorja T oziroma N za določeno stranko in izbrano os je izračunana po formuli:

$$\text{Povprečje (vektor}_{\text{stranka, os}}) = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

Pri tem je x_i izračunano posamezno glasovanje določene stranke, n pa število vseh glasovanj v zvezi z izbranim vektorjem (T ali N) na družbeni oziroma ekonomski osi.

Lege osi, ki predstavljajo uteženo povprečje glasovanj vseh strank za izbrani vektor, so izračunane po formuli:

$$\text{Povprečje (vektor}_{\text{os}}) = \frac{\sum_{j=1}^m (\bar{x}_j * N_j)}{N}$$

Pri tem je m število vseh strank, \bar{x}_j povprečno glasovanje določene stranke, N_j število evropsolancev v stranki, N pa število vseh evropsolancev.

Utežena povprečja vektorjev evropskih skupin oziroma oznak, kadar so te v vlogi združevalnih spremenljivk (ang. *grouping variables*), so izračunana po formuli:

$$\text{Povprečje (vektor}_{\text{oznaka/skupina, os}}) = \frac{\sum_{k=1}^o (\bar{x}_k * N_k)}{N_s}$$

Pri tem je \bar{x}_k povprečno glasovanje določene stranke, N_k število evropsolancev v stranki, N_s pa število evropsolancev v vseh strankah z isto politično oznako/skupino.

3 REZULTATI

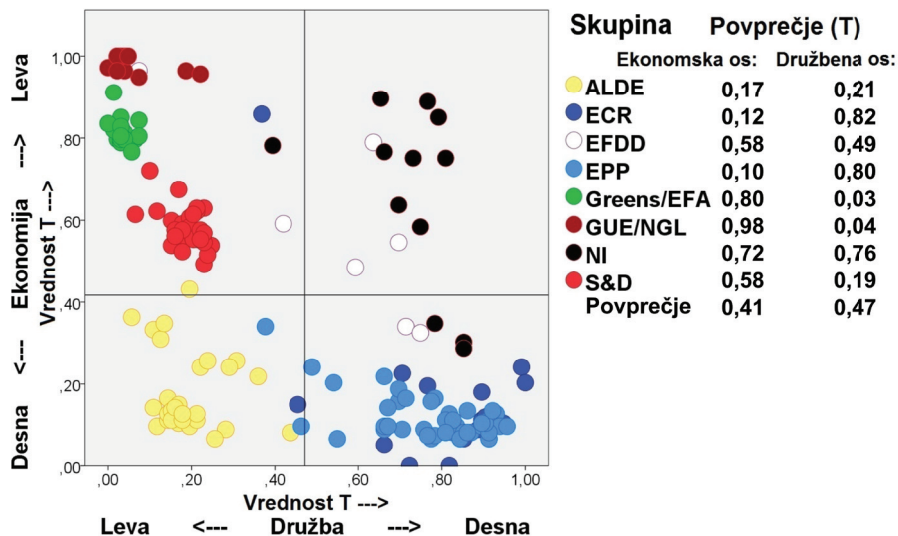
Pozicijo stranke na grafih v obliki koordinat točke predstavljata povprečji vsot njenih ovrednotenih glasovanj na ekonomskem in družbenem področju.

3.1 Analiza levo-desne ravnine

Na sliki 1 je prikazana analiza 67 glasovanj s področja ekonomije (preglednica 1) in 68 s področja družbe (preglednica 2). Osnovne enote so politične stranke, združene po evropskih skupinah. Upoštevamo tista glasovanja, ki smo jim lahko določili le vrednost T. Tradicionalna levo-desna os poteka od skupine GUE/NGL ter Zelenih/EFA do EPP in ECR. ALDE se skoraj v celoti nahaja v liberalnem kvadrantu. Stranke v NI, sestavljene iz kasneje ustanovljene nacionalistične skupine ENF ter nepovezanih strank, pa se v večini nahajajo v »tretjesmernem« kvadrantu. Evroskeptična skupina EFDD je v levo-desnem

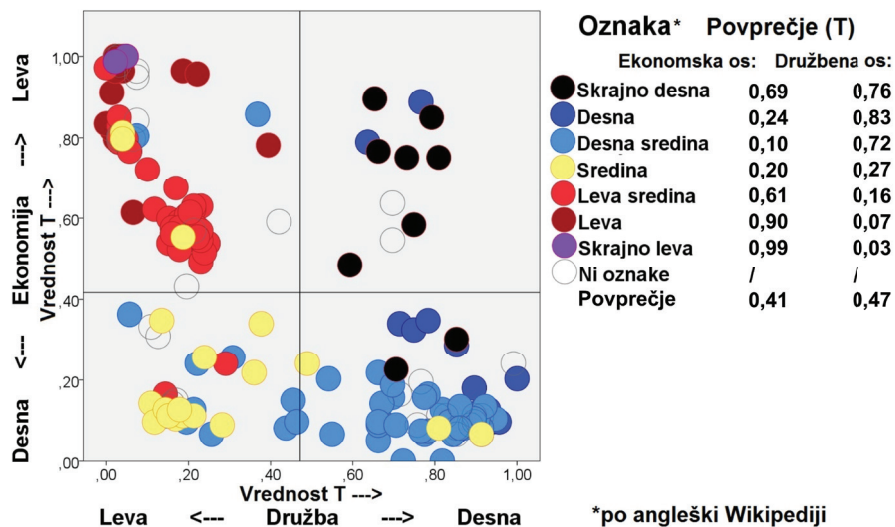
Slika 1: Levo-desna ekonomska in družbena usmeritev političnih strank brez vpliva narodne suverenosti/nacionalizma.

Figure 1: Political parties left-right position on economic and social axis, with votes affecting national sovereignty/nationalism excluded.

Slika 2: Levo-desna ekonomska in družbena usmeritev političnih strank brez vpliva narodne suverenosti/nacionalizma v povezavi z njihovo oznako.

Figure 2: Political parties left-right position on economic and social axis, with votes affecting national sovereignty/nationalism excluded, in relation to their labels.

*po angleški Wikipediji

smislu zelo razdeljena, saj se njene stranke nahajajo v vseh kvadrantih političnega spektra, razen v liberalnem.

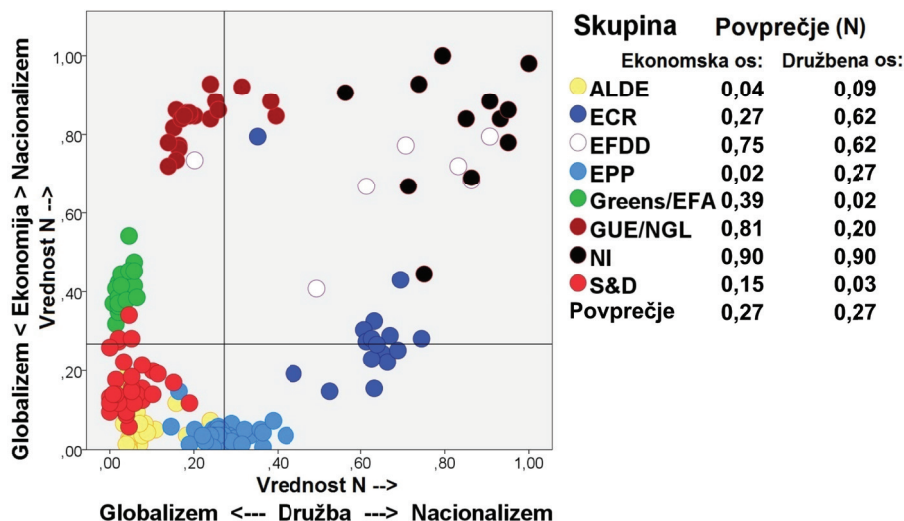
Slika 2 predstavlja rezultate istih glasovanj kot slika 1. Tokrat smo stranke združevali po oznakah iz Wikipedije. Tradicionalna levo-desna os v skladu s pričakovanji poteka od oznake skrajno leva do oznak desna sredina in desna, prečno na vektor T. Sredina in skrajna desnica od nje odstopata. Iz prikaza lahko razberemo ostre kriterije pri definiciji leve in v javnem mnenju, pri čemer pa je kot desno označeno vse »kar ni levo«. To nakazuje na višjo stopnjo enotnosti med »levo orientiranimi« političnimi strokovnjaki in komentatorji. Sredinske oznake prevladujejo v proevropskih skupinah ALDE, EPP in S&D, njihova pogostnost pa upada sorazmerno z višanjem vrednosti T. Primeri nekonsistentnosti pri označevanju so položaj sredine na desnem in položaj skrajne desnice na levem delu ekonomske osi, na družbeni osi pa položaj oznake sredina na levem delu osi. Razvidni sta splošna sredinskost liberalnega in skrajnost »tretjesmernega« kvadranta.

3.2 Analiza nacionalistično-globalistične ravnine

Slika 3 predstavlja 80 ekonomskih in 89 družbenih glasovanj; to so vsa glasovanja, katerim smo lahko določili vrednost N. Razporeditev strank v obliki elipse potrjuje našo predpostavko, da odnosa do globalizacije in nacionalizma ni mogoče dojemati kot del linearne levo-desne cepitve. Nacionalistično-globalistična delitev je najbolj razvidna med evro-federalistično koalicijo ALDE–EPP–S&D, ter skupinami NI, EFDD, GUE/NGL in ECR. Slednje se načeloma zavzemajo za več suverenosti držav članic. Evropske nacionalistične

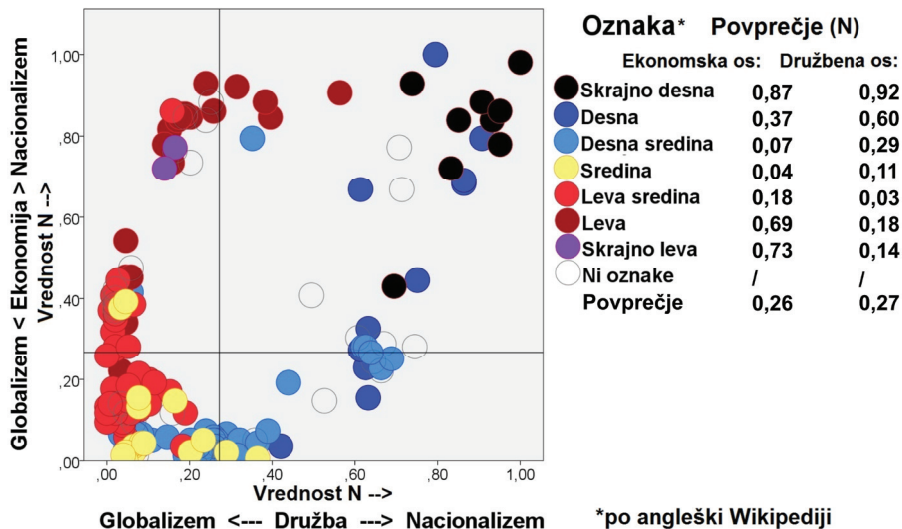
Slika 3: Nacionalistično-globalistična usmeritev političnih strank na družbenem in ekonomskem področju.

Figure 3: Political parties' nationalist-globalist position on economic and social axis.

Slika 4: Nacionalistično-globalistična usmeritev političnih strank na družbenem in ekonomskem področju v povezavi z njihovo oznako.

Figure 4: Political parties' nationalist-globalist position on economic and social axis in relation to their left-right labels.

stranke so navadno tudi evroskeptične, globalistične pa proevropske (Halikiopoulou, Nanou, Vasilopolou, 2012). Skupno najbolj globalistična je ALDE (N: 0,07), najbolj nacionalistična pa NI (N: 0,90). Na posamezni osi je najbolj ekonomsko globalistična EPP, družbeno pa Zeleni.

Nacionalistično-globalistična os poteka na sliki 4 od oznak sredina na ekonomski in leva sredina na družbeni osi do skrajne desnice na obeh oseh. Levo-desno označevanje pa sledi krivulji, ki poteka prečno na to os ter predstavlja obstoječo levo-desno delitev. Nekonsistentnost pri označevanju se kaže v tem, da se v nacionalističnem kvadrantu v veliki večini nahajajo nesredinsko in skrajno označene stranke, v globalističnem pa sredinsko označene. Opazen je vzorec, po katerem »leve« nacionalistične stranke bolj podpirajo ekonomski, »desne« pa družbeni nacionalizem.

Če izračunamo povprečje obeh vektorjev na ekonomski in družbeni osi levo-desno oziroma nacionalistično-globalistične ravnine, je skupno najbolj globalistična (N: 0,08) in najbolj liberalna (T: 0,24) oznaka sredina, najbolj nacionalistična (N: 0,90) in tretjesmerna (T: 0,73) pa skrajno desna. Ob primerjavi položajev strank na levo-desni ravnini (sliki 1 in 2) s tistimi na nacionalistično-globalistični (sliki 3 in 4) vidimo, da je podpora globalizaciji povezana s strankinim položajem v bližini liberalnega, podpora nacionalizmu pa v bližini tretjesmernega kvadranta. Nacionalistično-globalistična delitev se torej na levo-desni ravnini izraža predvsem skozi delitev med tretjesmernim in liberalnim kvadrantom, vrednosti T in N pa sta do določene mere povezani. Tudi Maddox in Lilie (1984, str. 147), Kriesi in sod. (2006, str. 924), Azmanova (2011, str. 388) ter Inglehart in Norris

(2016, str. 34) uvrščajo liberalce med tiste, ki v globalizaciji, evropski integraciji in internacionalizmu vidijo največje prednosti, ter jih postavljajo kot nasprotni pol »levim« in »desnim populistom« (Hooghe, Marks, Wilson, 2002; Azmanova, 2011; Bakker in sod., 2012; Halikiopoulou, Nanou, Vasilopolou, 2012; Pappas, 2013).

3.3 Pomanjkljivosti obstoječega označevanja

Oznaka sredina se v naših analizah ne nahaja na povprečju med skrajnostmi, temveč sta kot sredina označena kar globalistični in liberalni politični pol. Njim diametralno nasprotna, nacionalistični in tretjesmerni pol, pa sta sama po sebi označena kot skrajna. Zato lahko rečemo, da gre za »globalističnocentričen« in »liberalnocentričen« način označevanja, ki globalizem in liberalizem obravnava kot nekaj »privzetega« in »najbolj normalnega« izmed vseh usmeritev. White (2011, str. 132) govori o splošni konotaciji nevtralnosti in razumnosti pri oznaki sredina, pri čemer pa se oddaljenost od nje povezuje s sumom in obrobnostjo, dodajajoč označevanju moralno vsebino. Lega oznake sredina nakazuje tudi, da naj bi se v njeni okolici nahajalo večinsko javno mnenje, stran od nje pa mnenje obrobnihi manjšin (Daalder, 1984). V primeru obstoječega označevanja omenjena predpostavka ne drži.

Politične oznake služijo kot viri za politične akterje, ki tistim, ki imajo nad označevanjem nadzor, predstavljajo priložnosti, tistim, ki pa ne, pa grožnja ter se teh oznak otepajo (White, 2010; 2011). Po mnenju Whitea (2011, str. 124) je zato smiselno preučevati namene določenega načina uporabe levo-desno-sredinskih oznak ter politične posledice, ki so zaradi njihove uporabe dosežene. Po Bourdieuju (1991, str. 37) bi oznake v takih primerih predstavljale potencialen vir simbolnega kapitala, v našem primeru v korist koalicije ALDE–EPP–S&D. Omenjena koalicija namreč že dalj časa dominira v politiki EU, koalicijske stranke pa so po globalističnem konsenzu vedno bolj podpirale tudi ekonomsko in družbeno liberalne ideje (Kriesi in sod., 2006; Azmanova, 2011). Geopolitične cilje te ideologije lahko na ravni EU posplošimo na krepitev in širjenje liberalnega reda v kombinaciji z notranje vedno bolj tesno povezano unijo, ki teži k nastanku evropske superdržave (Paris, 1997; Chaudoin, Milner, Tingley, 2010; Reding, 2012; Bellamy, 2013).

Posebno problematično je označevanje sinkretične ideologije tretjesmernega kvadranta in njemu pripadajočih strank kot desnica oziroma skrajna desnica, saj te podpirajo levo ekonomsko politiko (Inglehart, Norris, 2016). Poleg tega imajo različno močne volilne podpore in stopnjo družbene sprejemljivosti. Obstoječi koncept izraza zato ni uporaben za prikaz (novih) političnih delitev, je pa zelo uporaben za zavarovanje identitete »dobre« (sredinsko označene) strani (Mouffe, 2005). Iz grafov je razvidno, da takšna raba oznake skrajna desnica omogoča sredinsko označevanje globalistične in liberalne smeri ter onemogoča identifikacijo njunih nasprotij. Skrajno desno označene usmeritve se namreč nahajajo diametralno nasproti liberalnega in globalističnega kvadranta ter z lego svojega položaja dokazujejo, da se tudi liberalizem in globalizem v realnosti nahajata vsak na svojem polu. Označevanje tretjesmernih in nacionalističnih usmeritev kot skrajno desne (in s tem kot navidezno nasprotje skrajne levice) pa ustvarja vtis, da liberalizem in globalizem nimata lastnega diametralnega nasprotja, kar bi izpolnjevalo pogoj za sredinskost.

Del vzroka za desno označevanje ekonomsko levih strank tretjesmernega kvadranta sicer lahko iščemo v dejstvu, da so nekatere izmed njih še v devetdesetih (v imenu antikomunizma) podpirale neoliberalno ekonomsko politiko (Swank, Betz, 2003; Scotto, Sanders, Reifler, 2017).

Na splošno problematičnost rabe skrajno desne oznake od njenega nastanka naprej je ob izpostavljanju razlik med (buržoazno konservativnimi) avtoritarizmi desnice ter revolucionarno naravo fašističnih avtoritarizmov opozarjal že Lipset (1960, str. 134). Zadnji nasprotujejo kapitalizmu in komunizmu, podpira pa jih nižji srednji in srednji sloj, zato jih je poimenoval »ekstremizmi sredine« (Lipset, 1960). Na nejasnost definicije izraza skrajna desnica, za katerega naj bi med znanstveniki manjkal minimalen konsenz, kot tudi na problem spolitiziranega in subjektivnega pristopa preučevanja opozarja tudi Mudde (1996, str. 228). Akterji nacionalističnih in populističnih strank sami ne zavračajo zgolj oznake skrajnost, temveč velikokrat tudi oznako desnica (Mudde, 1996; 2007).

Del vzroka za označevanje ekonomsko levih političnih smeri kot bolj skrajnih od ekonomsko desnih verjetno izhaja iz povojne zgodovine, podobno velja za nacionalistične in populistične smeri. Drugi del bi lahko pripisali povečanemu vplivu nadnacionalnih in kapitalističnih akterjev na politiko, ti pa načeloma podpirajo globalizacijo in prosto trgovino. Če obravnavamo politične odločitve kot rezultat vpliva interesnih skupin, bodo v globaliziranem svetu vlade bolj podvržene interesom mednarodnega kapitala (Berger, 2000). Mednarodnim akterjem, kakršna sta Evropska komisija in Evropski parlament, pa je v naravnem interesu vsaj ohranitev, če ne povečanje obsega svojih obstoječih političnih pristojnosti. Delitev med sredinsko in obrobno označenimi skupinami vidno sovпада z delitvijo med prointegracijsko koalicijo in evroskeptiki. Skupine, ki se zavzemajo za rahljanje »vedno tesnejše unije« in krepitev suverenosti nacionalnih držav, so verjetno označene kot skrajne tudi v povezavi z negativno preteklo izkušnjo ekspanzionističnih nacionalizmov, saj se »notranje čim tesneje povezana EU« v javnosti predstavlja kot »branik svobode in miru« pred skrajnim nacionalizmom in vojno. Podobno velja za negativno medijsko označevanje protielitnih pristopov teh skupin in zagovarjanje neposredne demokracije, saj je ljudska suverenost v današnji javnosti predstavljena kot ideja, ki ovira uresničevanje človekovih pravic (Mouffe, 2005). Tak primer so prevladujoči medijski in politični odzivi na referendum o izhodu Velike Britanije iz EU ter druge referendume o evropskih pogodbah, kjer je neposredna demokracija velikokrat dojeta kot »ovira napredku«. Druge vzroke za prevladujoče skrajno označevanje ekonomsko levih ter nacionalističnih strank lahko iščemo tudi v določenih bazah podpornikov, pri čemer se omenjene stranke velikokrat trudijo odstraniti radikalne skupine iz svojih vrst (Mudde, 2007).

Analiza označevanja v prispevku ima določene slabosti, ki bi jih bilo ob ustrezni razširitvi in poglobitvi raziskave mogoče odpraviti. Vplivov radikalne volilne baze, strankine zgodovinske vloge ter politične tradicije izvorne države na označevanje nismo mogli vključiti v raziskavo, saj jih zgolj s pomočjo glasovanj v EP ni bilo mogoče analizirati. Oznake strank po angleški Wikipediji so rezultat uporabniških sprememb strani in ne odražajo nujno javnega mnenja. Za natančnejše označevanje bi torej za vsako stranko potrebovali javnomnenjsko analizo v izvorni državi. Ob vrednotenju glasovanj smo predpostavili določene definicije leve in desne, ki pa so lahko predmet razprave.

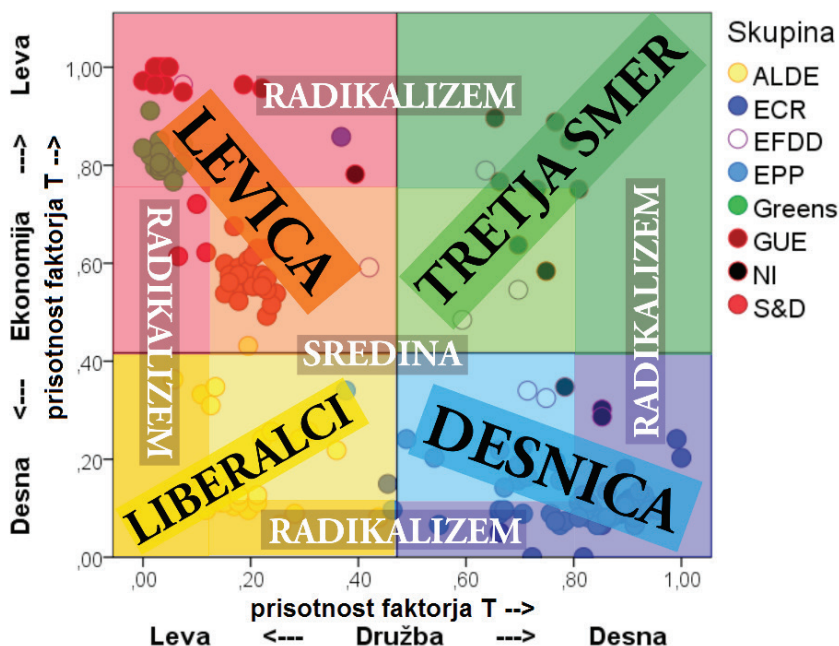
3.4 Predlog novega označevanja

Predlog novega označevanja odpravlja omenjena neskladja tako, da odnosa do nacionalizma in globalizacije ne vključuje v levo-desno delitev, temveč ga označuje ločeno, s svojimi oznakami. Na levo-desni ravnini so stranke liberalnega kvadranta namesto kot sredina označene kot liberalci, njihovi diametralni nasprotniki pa kot tretja smer. Sredina predstavlja dele kvadrantov blizu povprečja, radikalnosti pa njihovo obrobje.

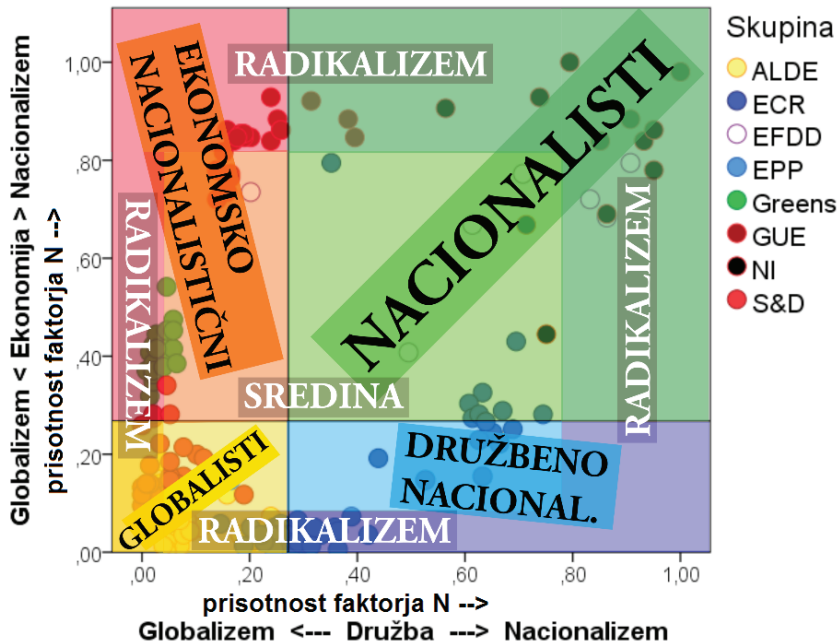
Od druge svetovne vojne do danes se je pojavilo veliko predlogov, s katerimi bi lahko zamenjali oziroma izboljšali levo-desno označevanje. Linearni modeli, kakršen je spekter »post-materialistične« delitve vrednot, so sicer uvedli nove politične pozicije, a niso bili v svoji enodimenzionalnosti nič manj okrnjeni od klasičnega levo-desnega spektra. Menimo, da že Nolanova širitev dimenzij na ekonomsko in družbeno os precej izboljša prikaz. Na družbeni osi sicer Nolan obravnava le libertarnost in avtoritarnost, izpusti pa danes pomembni področji progresivizma in tradicije (Biddle, 2017). Azmanova (2011, str. 388) v svoji shemi obravnava preoblikovanje levo-desne delitve v nacionalistično-globalistično, ki poteka prečno na prejšnjo. Do podobnih ugotovitev pridemo tudi sami, a menimo, da je levo-desna cepitev še vedno dovolj močna, da jo je treba vključiti v politični spekter. Zato rešitev vidimo predvsem v večdimenzionalnosti. Z novim predlogom označevanja bi zajeli tako levo-desno kot tudi nove delitve, saj razlikuje med ekonomsko in družbeno

Slika 5: Predlagane oznake na levo-desni ravnini.

Figure 5: Proposed labels on the left-right plane.

Slika 6: Predlagane oznake na nacionalistično-globalistični ravnini.
 Figure 6: Proposed labels on the nationalist-globalist plane.

dimenzijo levo-desne delitve, ob tem pa upošteva tudi položaj stranke na nacionalistično-globalistični ravnini.

Levo-desne oznake se pojavljajo praktično v vsaki politični analizi, a se jih navadno dojema kot nekaj samoumevnega. Študij, ki bi se ukvarjale z vzroki in posledicami določenega načina označevanja, pa je relativno malo. Po drugi strani v raziskavah, ki se ukvarjajo s tem, »kako se boriti proti določenim ideologijam«, obstaja problem apriorne pristranskosti. Neskladnosti in »besedno privilegiranje« določenih političnih usmeritev v našem primeru omogoča predvsem neustrezna raba termina sredina. Bobbio (1995, str. 36) trdi, da se oznaka sredina nanaša na prostor med radikalno levoico in desnico, ki je določen s stališči teh dveh radikalnosti, Daader (1984, str. 95) pa, da je zato ključno pomemben način določitve leveice in desnice. Sredina lahko deluje bodisi kot vmesni prostor med levoico in desnico, bodisi kot samostojna oblika politike, ki presega levo-desno delitev (Bobbio, 1995). Problem enodimenzionalnega označevanja v času odpiranja novih delitev pa nastane prav s pojavom uspešne sinkretične »sredine«. Ta lahko s lastnimi kombinacijami levih in desnih politik v prostoru prvotne »sredine« ustvari nasprotne politične pole in uveljavi novo delitev. Zato smo mnenja, da je smiselno ovreči uporabo izraza sredina za katerokoli jasno opredeljeno sinkretično usmeritev (kakeršni sta globalistična in liberalna) ter ga upoštevati zgolj pri označevanju neopredeljenosti oziroma povprečja. S predlogom novega označevanja ta problem rešimo tako, da izraz sredina ostane

rezerviran za stranke, ki se pri vseh trenutno pomembnih političnih delitvah nahajajo v okolici ideološkega povprečja.

Problem, na katerega so se dosedanji predlogi zagotovo premalo ozirali, je neobstoje skupne opredelitve političnega prostora, ki ga obravnavamo kot tretjesmerni kvadrant in sistemska »liberalno-globalistična centričnost« pri označevanju. Za ideološko nasprotje liberalizma se občasno uporablja izraz »populizem«, ki pa bolj kot (politično-ideološko) identiteto predstavlja določeno značilnost politike (Mudde, 1996; Deegan-Krause, Haughton, 2009; Pappas, 2013). Več avtorjev volivce ideologij, ki jih v prispevku obravnavamo kot tretjo in nacionalistično smer, povezuje z nižjim dohodkom in izobrazbo, za globaliste in liberalce pa velja obratno (Maddox, Lilie, 1984, str. 82; Inglehart, Norris, 2016; Han, 2016; Scotto, Sanders, Reifler, 2017; Oesch, Rennwald, 2018). Sistematična odsotnost finančnih in intelektualnih elit bi lahko bila eden od razlogov za dolgoletno neprepoznavnost in slabo politično zastopanost identitete tretjesmerne in nacionalističnega kvadranta v Zahodni Evropi ter delitev njegovih volivcev med uveljavljene (levo-desne) identitete. Na demokratični problem politične nezastopanosti zelo velike količine volivcev z usmeritvijo tretjesmerne kvadranta opozarjata tudi Van der Brug in Van Spanje (2009, str. 329). Avtor prispevka meni, da ima sistemska politična nezastopanost tako velikega dela volivcev lahko posledice za demokracijo, kakršne so upad volilne udeležbe (ki je v zadnjih desetletjih opazen v razvitih industrializiranih demokracijah; Gray, Caul, 2000), rast nezadovoljstva ter porast radikalizma. Namesto, da se spremembe v političnih delitvah in vzpon populističnih, evroskeptičnih in nacionalističnih strank v stroki večinoma obravnava kot problem »slučajnih protestnih volitev«, bi bilo morda bolj smiselno iskati njihove vzroke v dolgoletni politični nezastopanosti določenega dela volivcev (nekateri avtorji govorijo o »poražencih globalizacije«, Bremmer, 2018). Način označevanja, ki ga predlagamo v prispevku, bi volivcem tretje in nacionalistične smeri, ki so sedaj razcepljeni med (skrajnima) levo in desnico, omogočil enotno identiteto, s tem pa olajšal izražanje političnih zahtev.

Analiza označevanja in umeščanje strank v EP predstavlja problem pri posploševanju, saj se dobljene umestitve lahko razlikujejo od političnih pozicij, ki jih iste stranke zastopajo na domači sceni. V prid širši uporabnosti predlaganega načina označevanja govori dejstvo, da so mnogi omenjeni avtorji opazili splošen porast podobnih delitev tudi v drugih političnih kontekstih. S predlaganim načinom označevanja bi bilo mogoče smiselno razložiti in predstaviti politično stanje v nekaterih Višegrayskih državah⁷ kot tudi marsikatero koalicijo, nastale kot rezultat vzpona novih političnih akterjev, ki so v okviru levo-desnega razmišljanja nerazumljive in nelogične. Izrazit primer tretjesmerno-nacionalistične koalicije nasproti liberalni in globalistični opoziciji je italijanska koalicija Lige in Gibanja 5 zvezd. Podoben primer (v okviru levo-desne delitve nesmiselne) vezi je tudi grška koalicija med »skrajno levo« Sirizo in »desnimi« Neodvisnimi Grki. Značilnosti širokega zavezništva prek tretjega in nacionalističnega kvadranta (v medijih označena kot »gibanja z elementi skrajne levice in desnice«) lahko opazimo tudi pri protestih

7 Sprejemanje ekonomske neenakosti in ekonomski (liberalizem) ter družbeni konservatizem in tradicija večinoma pozitivno korelirata v državah Zahodne Evrope (levo-desna delitev) ter negativno (tretjesmerno-liberalna delitev) v Vzhodnih državah (Thorisdottir in sod., 2007).

Rumenih jopičev (fr: *Mouvement des gilets jaunes*), katerih ideološko nasprotje uteleša »liberalec in globalist« Macron (Baker, Rose, 2018).

4 SKLEP

Politiko EU ob koncu 20. in v začetku 21. stoletja zaznamuje liberalno-globalistični konsenz. Naraščajoče nezadovoljstvo volilnega telesa v prvem desetletju 21. stoletja povzroča upad klasične levo-desne in odpiranje nove, nacionalistično-globalistične delitve. Z analizo glasovanj 8. EP smo ugotovili, da obstoječe levo-desno označevanje strank ni sposobno prepoznati novih delitev, pa tudi liberalizmu nasprotne (tretjesmerne) politične usmeritve, ki je med volivci pogosta.

Z izrazom sredina se označuje prointegracijske stranke v bližini globalističnega in liberalnega kvadranta, kot nesredinske ali skrajne pa evroskeptične stranke v nacionalističnem in tretjesmernem kvadrantu ter njuni bližini. Oddaljenost levo označenih strank od sredine je na obeh ravninah odvisna od njihove pozicije na ekonomski osi. Pri desno označenih strankah (z izjemo skrajne desnice) pa sta sredinskost in obrobnost odvisni od njihove pozicije na družbeni osi. Izraz skrajna desnica se ne nanaša na rob desnega prostora, temveč se uporablja za tiste nacionalistične in evroskeptične stranke, ki so javno prepoznavne po družbeno nacionalističnih (antiimigrantskih) stališčih. Njihova levo-desna ekonomska in družbena opredelitev ne vplivata na označevanje, večinoma pa podpirajo levo ekonomsko politiko. Ugotovili smo, da gre za pristranski način označevanja, saj je iz položajev sredinskih in obrobnihih oznak razvidna njegova »globalistična« in »liberalna centričnost«. Politične posledice, ki bi lahko imele vzroke v takšnem načinu označevanju, so a) neprepoznavnost samostojne politike tretjesmerne usmeritve, ki omogoča presežek v politični zastopanosti liberalizma, ter b) moralna nesprejemljivost nacionalističnih in evroskeptičnih idej, kar daje legitimnost globalističnim in evrofederalističnim ciljem. Zaradi omenjenih šibkosti obstoječega načina označevanja smo v prispevku predlagali nov način, v katerem je upoštevana tudi nacionalistično-globalistična delitev. Globalizem in liberalizem nista več predstavljena kot sredina, temveč kot samostojni politični smeri. Liberalizmu nasprotno smer smo poimenovali »tretja smer«, kar bi lahko omogočilo njeno skupno identiteto in razrešilo dileme pri umeščanju takšnih strank.

Prispevek predstavlja korak k reševanju kompleksne problematike označevanja političnih usmeritev in preučevanju političnih manipulacij s terminologijo. Avtor podaja v razpravo predlog bolj povednih oznak, ki bi po njegovem mnenju odpravile dileme in pomanjkljivosti obstoječega označevanja v času novih delitev. Raziskava je omejena tako glede razpoložljivih virov, ki se tičejo označevanja, kot tudi glede širine samega področja in predstavlja zgolj poskus, začetek raziskovanja v tej smeri. Za praktično vrednost dobljenih ugotovitev bi bilo treba širše analizirati neposredne vplive uporabe oznak na obnašanje volivcev in volilni rezultat.

V povezavi z označevanjem in novimi delitvami bi se bilo smiselno posvetiti tudi geopolitičnim interesom. Nove delitve so namreč v EP močno povezane z načinom izvrševanja politične suverenosti, statusom nacionalnih držav pa tudi z bodočo etnično,

kulturno in ekonomsko sliko EU ter njenimi zunanjepolitičnimi odnosi s »sosednjimi« svetovnimi velesilami, kot sta Rusija in ZDA. Pozornost bi veljalo nameniti tudi volilni geografiji in raziskovanju sprememb volilnih zemljevidov kot posledice novih delitev ter oblikovanju in notranji koheziji »političnih socialnih skupin« kot izraza pripadnosti volivcev določeni politični oznaki. Hkrati s tem bi se bilo v luči rastočega nezadovoljstva smiselno vprašati o morebitni dlje trajajoči privilegirani zastopanosti ali sistematični zapostavljenosti določenih skupin volivcev; bodisi zaradi tega, ker bi nekatere skupine volivcev v določenih delitvah vedno delovale kot »jeziček na tehtnici«, bodisi zaradi sistematične ekonomske in izobraževalne premoči/nemoči.

Avtor upa, da bo njegova raziskava spodbudila kritičnost do »samoumevnosti« oznak, kakršni sta levica in desnica, ter nadaljnje raziskovanje v tej smeri. Glede na to, da se v slovenskem javnem diskurzu veliko govori o močni levo-desni polarizaciji, bi utegnila biti zanimiva tudi analiza njihovih (levih in desnih) ozadij in morebitnih interesov, ki za takšnim označevanjem stojijo.

Literatura in viri

- ALDE is back in its kingmaker seat in the EP. 2015. VoteWatch Europe. URL: <http://www.votewatch.eu/blog/alde-back-in-its-kingmaker-seat-in-the-ep/> (citirano 19. 5. 2016).
- Andersen, S., Eliassen, K., A., 1996. *The European Union: How democratic is it?* London itd., SAGE Publications, 304 str. DOI: 10.4135/9781446279434.
- Astier, H., 2014. French Front National: Far right or hard left? BBC. URL: <http://www.bbc.com/news/world-europe-27404016> (citirano 28. 3. 2017).
- Azmanova, A., 2011. After the left–right (dis)continuum: Globalization and the remaking of Europe’s ideological geography. *International Political Sociology*, 5, str. 384–407. DOI: 10.1111/j.1749-5687.2011.00141.x.
- Baker, L., Rose, M., 2018. No leader, lots of anger: can France’s „yellow vests“ become a political force? Reuters. URL: <https://af.reuters.com/article/commoditiesNews/idAFL8N1Y954J> (citirano: 11. 12. 2018).
- Bakker, R., de Vries, C., Edwards, E., Hooghe, L., Jolly, S., Marks, G., Polk, J., Rovny, J., Steenbergen, M., Vachudova, M., A., 2012. Measuring party positions in Europe: The Chapel Hill expert survey trend file, 1999–2010. *Party Politics*, 21, 1, str. 143–152. DOI: 10.1177/1354068812462931.
- Bellamy, R., 2013. An ever closer union among the peoples of Europe: Republican inter-governmentalism and democratic representation within the EU. *Journal of European Integration*, 35, 5, str. 499–516. DOI: 10.1080/07036337.2013.799936.
- Berger, S., 2000. Globalization and politics. *Annual Review Political Science*, 3, str. 43–62. DOI: 10.1146/annurev.polisci.3.1.43.
- Biddle, C., 2017. The muddy waters of the Nolan chart. *The Objective Standard*, 12, 2, str. 83–85.
- Bobbio, N., 1995. Desnica in levica: razlogi in pomeni političnega razlikovanja. Ljubljana, Znanstveno in publicistično središče, 116 str.

- Bourdieu, P., 1991. Language and symbolic power. Cambridge, Polity Press, 291 str. URL: https://monoskop.org/images/4/43/Bourdieu_Pierre_Language_and_Symbolic_Power_1991.pdf (citirano 11. 4. 2017).
- Braithwaite, V., 1982. The structure of social values: Validation of Rokeach's two-value model. *British Journal of Social Psychology*, 21, str. 203–211. DOI: 10.1111/j.2044-8309.1982.tb00541.x.
- Bremmer, I., 2018. Us vs. them: The failure of globalism. New York, Portfolio/Penguin. 208 str.
- Casebourne, I., Davies, C., Fernandes, M., Norman, N., 2012. Assessing the accuracy and quality of Wikipedia entries compared to popular online encyclopaedias: A comparative preliminary study across disciplines in English, Spanish and Arabic. Epic, Brighton, UK, 77 str. URL: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:EPIC_Oxford_report.pdf (citirano 4. 12. 2018).
- Chaudoin, S., Milner, H., V., Tingley, D., H., 2010. The center still holds, liberal internationalism survives. *International Security*, 35, 1, str. 75–94. DOI: 10.1162/ISEC_a_00003.
- Cherepnalkoski, D., Karpf, A., Mozetič, I., Grčar, M., 2016. Cohesion and Coalition Formation in the European Parliament: Roll-Call Votes and Twitter Activities. *PLoS ONE*, 11, 27 str. DOI: 10.1371/journal.pone.0166586.
- Clark, N., T., Seymour, M., L., 1991. Are social classes dying? *International sociology*, 6, 4, str. 397–410. DOI: 10.1177/026858091006004002.
- Costello, R., Rosema, M., Thomassen, J., 2012. European Parliament elections and political representation: Congruence between voters and parties. *West European Politics*, 35, 6, str. 1226–1248. DOI: 10.1080/01402382.2012.713744.
- Daalder, H., 1984. In Search of the Center of European Party Systems. *The American Political Science Review*, 78, 1, str. 92–109. DOI: 10.2307/1961251.
- Davidson, J., 2017. Cities vs. Trump. Red state, blue state? The urban-rural divide is more significant. URL: <http://nymag.com/daily/intelligencer/2017/04/the-urban-rural-divide-matters-more-than-red-vs-blue-state.html> (citirano 12. 2. 2018).
- Deegan-Krause, K., Haughton, K., 2009. Toward a more useful conceptualization of populism: Types and degrees of populist appeals in the case of Slovakia. *Politics & Policy*, 37, 4, str. 821–841. DOI: 10.1111/j.1747-1346.2009.00200.x.
- Dinas, E., Gemenis, K., 2009. Measuring parties' ideological positions with Manifesto data: A critical evaluation of the competing methods. *Party Politics*, 16, 4, str: 427–450. DOI: 10.1177/1354068809343107.
- Emont, J., 2017. The growing urban-rural divide around the world. Citylab. URL: <https://www.citylab.com/equity/2017/01/the-growing-urban-rural-divide-around-the-world/512195/> (citirano 12. 2. 2018).
- Eysenck, H. J., 1964. Sense and nonsense in psychology. Sedma izdaja. Baltimore, Penguin Books, 349 str. URL: <https://archive.org/details/sensenonsenseinpe98seyse> (Citirano 20. 10. 2017).
- Ferguson, L. W., 1973. Primary social attitudes of the 1960s and those of the 1930s. *Psychological Reports*, 33, 2, str. 655–664. DOI: 10.2466/pr0.1973.33.2.655

- Follesdal, A., Hix, S., 2006. Why there is a democratic deficit in the EU: A response to Majone and Moravcsik. *Journal of Common Market Studies*, 44, 3, str. 533 – 562. DOI: 10.1111/j.1468-5965.2006.00650.x.
- Ford, H., Musicant, R., D., Sen., S., Miller, N., 2013. Getting to source: Where does Wikipedia get its information from? *Proceedings of the 9th International Symposium on Open*, prispevek na konferenci, 10 str. DOI: 10.1145/2491055.2491064.
- Freeden, M., 1998. Is nationalism a distinct ideology? *Political Studies* 46, str. 748–765. DOI: 10.1111/1467-9248.00165.
- Gabel, M., Hix, S., 2002. Defining the EU political space. An empirical study of European elections manifesto, 1979-1999. *London School of Economics and Political Science. Comparative political studies*, 35, 8, str. 934–964. DOI: 10.1177/001041402236309.
- Gray, M., Caul, M., 2000. Declining voter turnout in advanced industrial democracies, 1950-1997. The effects of declining group mobilization. *Comparative Political Studies*, 33, 9, str. 1091–1122. DOI: 10.1.1.907.5188.
- Greenstein, S., Zhu, F., 2018. Do experts or crowd-based models produce more bias? Evidence from Encyclopedia Britannica and Wikipedia. *MIS Quarterly*, 42, Harvard Business School, Morgan Hall, Boston, str. 945–959. DOI: 10.25300/MISQ/2018/14084.
- Halikiopoulou, D., Nanou, K., Vasilopolou, S., 2012. The paradox of nationalism: The common denominator of radical right and radical left euroscepticism. *European Journal of Political Research*, 51, 4, str. 504–539. DOI: 10.1111/j.1475-6765.2011.02050.x.
- Hall, S., 1992. The question of cultural identity. V: Hall, S., McGrew, T., Held, D. (ur.). *Modernity and its futures*. Cambridge, Polity Press in association with the Open University, str. 274–316. DOI: 10.4135/9781446221907.
- Han, K., J., 2016. Income inequality and voting for radical right-wing parties. *Electoral Studies*, 42, str. 54 – 64. DOI: 10.1016/j.electstud.2016.02.001.
- Helbling, M., Tresch, A., 2011. Measuring party positions and issue salience from media coverage: Discussing and cross-validating new indicators. *Electoral Studies*, 30, 1, str: 174–183. DOI: 10.1016/j.electstud.2010.12.001.
- Hooghe, L., Marks, G., Wilson, C., J., 2002. Does left/right structure party positions on European integration? *Comparative Political Studies*, 3, 8, str. 965–989. DOI: 10.1177/001041402236310.
- Inglehart, R., F., Norris, P., 2016. Trump, Brexit, and the rise of populism: Economic have-nots and cultural backlash. *Harvard Kennedy School*, 53 str. DOI: 10.2139/ssrn.2818659. URL: <https://research.hks.harvard.edu/publications/getFile.aspx?Id=1401> (citirano 12. 2. 2018).
- Knutsen, O., 1997. The partisan and the value-based component of left-right self-placement: A Comparative Study. *International Political Science Review*, 18, 2, str. 191–225. DOI: 10.1177/019251297018002005.
- Kriesi, H., Grande, E., Lachat, R., Bornschier, S., Frey, T., 2006. Globalization and the transformation of the national political space: Six European countries compared. *European Journal of Political Research*, 45, 6, str. 921–956. DOI: 10.1111/j.1475-6765.2006.00644.x.

- Laver, M., Budge, I., 1992. Party policy and government coalitions. London, The Macmillan Press, 448 str.
- Lebow, R., N., 2006. The memory of politics in postwar Europe. V: Lebow, R., N., Kansteiner, W., Fogu, C. (ur.). The Politics of Memory in Postwar Europe. London, Duke University Press, str. 1–40. URL: https://books.google.si/books?hl=en&lr=&id=bnsWfmErLsI-C&oi=fnd&pg=PP8&dq=post+war+politics+europe&ots=mfNQsOBYBm&sig=Pf-Sc9g2CIi5cSjcU-acDkYDB7Go&redir_esc=y#v=onepage&q=post%20war%20politics%20europe&f=false (citirano 27. 3. 2017).
- Linderman, M., Verkasalo, M. 2005. Measuring values with the short Schwartz's value survey. *Journal of Personality Assessment*, 85, 2. str. 170–178. DOI: 10.1207/s15327752jpa8502_09.
- Lipset, S., M., 1960. Political man. The social bases of politics. Garden City, New York, Doubleday & Company, 432 str.
- Maddox, W., S, Lilie S., A, 1984. Beyond liberal and conservative: Reassessing the political spectrum. Washington, Cato Institute, 220 str. URL: https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=3_GdfKGni28C&oi=fnd&pg=PP2&dq=political+spectrum&ots=YLQ1FQxQki&sig=thiQPAVhB6rUqiyp8ACVsg57j_4&redir_esc=y#v=onepage&q=political%20spectrum&f=false (citirano 4. 4. 2017).
- March, L., 2008. Contemporary far left parties in Europe. From Marxism to mainstream? Berlin, Friedrich-Ebert-Stiftung International Policy Analysis, Division for International Dialogue, 20 str. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/05818.pdf> (citirano 24. 5. 2016).
- Messner, M., South, J., 2011. Legitimizing Wikipedia. *Journalism Practice*, 5, 2, str. 145–160. DOI: 10.1080/17512786.2010.506060.
- Mouffe, C., 2005. The 'end of politics' and the challenge of right-wing populism. V: Panizza, F. (ur.). *Populism and the Mirror of Democracy*. London, Verso, str. 72–98.
- Mudde, C., 1996. The war of words: Defining the extreme right party family. *West European Politics*, 19, 2, str. 225 – 248. DOI: 10.1080/01402389608425132.
- Mudde, C., 2003. EU Accession and a new populist center-periphery cleavage in Central and Eastern Europe. Working Paper No. 62, str. 1–10. URL: https://works.bepress.com/cas_mudde/10/ (citirano 27. 3. 2017).
- Mudde, C., 2007. Populist radical right parties in Europe. Cambridge, Cambridge University Press, 385 str. URL: https://tuxdoc.com/download/cas-mudde-populist-radical-right-parties-in-europe-2007pdf_pdf (citirano 26. 10. 2017).
- Oesch, D., Rennwald, L., 2018. Electoral competition in Europe's new tripolar political space: Class voting for the left, centre-right and radical right. *European Journal of Political Research*. 57, 4, str. 783–807. DOI: 10.1111/1475-6765.12259.
- One year of far-right group in the EP: high participation, low success rate in shaping EU policies. 2016. *Votewatch Europe*. <http://www.votewatch.eu/blog/one-year-of-far-right-group-in-the-ep-high-participation-low-success-rate-in-shaping-eu-policies/> (citirano 12. 4. 2017).
- Pappas, T., S., 2013. Populist democracies: Post-authoritarian Greece and post-communist Hungary. *Government and Opposition*, 49, 1, str. 1–23. DOI: 10.1017/gov.2013.21.

- Paris, R., 1997. Peacebuilding and the Limits of Liberal Internationalism. *International Security*, 22, 2, str. 54–89. DOI: 10.2307/2539367.
- Pinterič, U., 2009. Črna skrinjica političnih sistemov. Uvod v politične sisteme in javne politike. Ljubljana, Vega Press, 162 str.
- Public register of documents, 2017. European parliament. URL: <http://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/typedoc.htm?codeTypeDocu=PPVD> (citirano 31. 8. 2017).
- Reding, V., 2012. Why we need United States of Europe now. European Commission. Centrum für Europarecht an der University Passau, URL: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-796_en.htm (citirano 12. 4. 2017).
- Rondinelli, D., A., 2003. Transnational corporations: international citizens or new sovereigns? *Business Strategy Review*, 14, 4, str. 13–21. DOI: 10.1111/1467-8594.00143.
- Scherer, A., G., Palazzo, G., 2011. The New Political Role of Business in a Globalized World: A Review of a New Perspective on CSR and its Implications for the Firm, Governance, and Democracy. *Journal of Management Studies*, 48, 4, str. 899–931. DOI: 10.1111/j.1467-6486.2010.00950.x.
- Scotto, T., J., Sanders, D., Reifler, J., 2017. The consequential Nationalist–Globalist policy divide in contemporary Britain: some initial analyses. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, str. 1–21. DOI: 10.1080/17457289.2017.1360308.
- Sorace, M., 2018. The European Union democratic deficit: substantive representation in the European Parliament at the input stage. *European Union Politics*, 19, 1, str. 3–24. DOI: 10.1177/1465116517741562.
- Swank, D., Betz, H., 2003. Globalization, the welfare state and right-wing populism in Western Europe. *Socio-Economic Review*, 1, 2, str. 215–245. DOI: 10.1093/soceco/1.2.215.
- Template:List of political parties in Europe, 2018. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Template:List_of_political_parties_in_Europe (citirano 10. 2. 2018).
- Teney, C., Lacewell, O., P., De Wilde, P., 2013. Winners and losers of globalization in Europe: Attitudes and ideologies. *European Political Science Review*, str. 1–12. DOI: 10.1017/S1755773913000246.
- Thorisdottir, H., Jost, T., J., Liviatan, I., Shrout, P. 2007. Psychological Needs and Values underlying Left-Right political orientation: Cross-national evidence from Eastern and Western Europe. *Public Opinion Quarterly*, 71, 2, str. 175–203. DOI: 10.1093/poq/nfm008.
- Tiran, J., 2015. Urbano proti ruralnemu: (Nov) razcep v slovenskem političnem prostoru? *Teorija in praksa*, 52, 1–2, str. 271–290. URL: https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/tip/tip_1-2_2015_tiran.pdf?sfvrsn=2 (citirano 12. 2. 2018).
- Treib, O., 2014. The voter says no, but nobody listens: causes and consequences of the Eurosceptic vote in the 2014 European elections, 21, 10, str. 1541–1554. DOI: 10.1080/13501763.2014.941534.
- Van der Brug, W., Van Spanje, J., 2009. Immigration, Europe and the ‘new’ cultural dimension. *European Journal of Political Research*, 48, str. 309–334. DOI: 10.1111/j.1475-6765.2009.00841.x.

- Van Heerden, S., C., Van der Brug, W., 2017. Demonisation and electoral support for populist radical right parties: A temporary effect. *Electoral Studies*, 24, str. 36–45. DOI: 10.1016/j.electstud.2017.04.002.
- White, J., 2010. Left, Right and beyond: The pragmatics of political mapping. LSE ‘Europe in Question’ Discussion Paper Series No.24/2010. London School of Economics and Political Science, 34 str. URL: http://eprints.lse.ac.uk/53299/1/__Libfile_repository_Content_European%20Institute_LEQS%20Discussion%20Paper%20Paper24.pdf (citirano 11. 4. 2017).
- White, J., 2011. Left and Right as political resources. *Journal of Political Ideologies*, 16, 2, str. 123–144. DOI: 10.1080/13569317.2011.575681.
- Woodsley, D., 2015. Globalization and capitalist geopolitics. Sovereignty and state power in a multipolar world. Routledge, 1. Edition, str. 291. DOI: 10.4324/9781315798165.
- Zanatta, L., 2005. The rise and fall of the third position. Bolivia, Perón and the Cold War, 1943–1954. *Revista Desarrollo Económico*, 45, 177, str. 27. DOI: 10.2307/3655890.

ANALYSIS OF POLITICAL ORIENTATION AND LEFT-RIGHT PARTY LABELLING IN THE EUROPEAN PARLIAMENT

Summary

Left-right political labels originate from the French revolution and since then their meanings have been changing through space and time. The origins of current »left-right« party labelling in the European parliament, spectral positioning, coalition formation and European Union politics in general can be traced back to the Post-war era. Since then, parties in ruling European parliamentary groups ALDE, EPP and S&D have gradually adopted prevailing globalist and liberal attitudes what finally resulted in liberal globalist consensus at the beginning of the 21st century. Many scholars believe there is a widening gap between voters demand and political supply, causing descent of classical »left-right« cleavage and ascent of new political cleavages, such as »nationalist-globalist«. However, despite the increase of their political power, opposition political actors still have problems with their own identity and place on the spectrum, internal heterogeneity, radicalism and weak political representation on »centrist« positions, what may affect their electoral support. Because of that, new cleavages are evident in direct-democratic processes such as referendums. We believe that the existing way of (left-right) labelling, that cannot properly present crucial political positions in the time of emerging new cleavages, could have misleading effects on the electorate.

In our research, we analysed 304 Roll-Call votes of the 8th European parliament We positioned parties on the left-right and nationalist-globalist economic and social axes and compared their positions to labels, given to them by the media and from the public opinion. Our data shows that current definition of the left is much more explicit, while right labels are widely scattered across the political spectrum. While cleavage between left and right is still strong on the left-right dimension, nationalist-globalist cleavage doesn't extend in the direction of left-right vector, but rather crosswise. The most globalist group

are liberals and the most nationalist combine economic leftist and social rightist positions. Analysis of political labels shows that there are globalist-centric and liberal-centric tendencies present in the current EU's political system, what reflects through asymmetrical and biased public political positioning and party labelling. While extremity of the leftist labels depends on party's economic axis position, extremity of rightist labels depends on its position on social traditionalist and social nationalist axes. Economic rightist, social progressive and both globalist positions are favoured a priori more »centrist« than their opposites. Their combination, which is occupied by liberals (ALDE), is labelled as a »centre«. Probably most problematic is »far-right« label, which does not represent parties opposite to the extreme left, but instead economic leftist, social rightist and nationalist combination which stand as a diametrical opposition to the liberal »centre«. Liberal-centrism favours certain geopolitical goals such as »ever close union« and the European super-state, liberal internationalism, progressive values, free trade and further globalisation, presenting them as morally superior to their opposites. That certainly benefits European long-term ruling coalition ALDE-EPP-S&D. Similar goals are also endorsed by international political and economic elites or capitalist actors with their growing geopolitical influence and power. While our arguments can be applied to broad political positions, there are many other reasons that could influence the label of a specific party that we didn't include – such as its (radical) support base, country of origin and historical roots. We also agree with scholars who believe there are many historical causes that resulted in aprioristically labelling some political positions as more »extreme« than others, such as 20th century totalitarian regimes, Second World War and Cold war. Because of asymmetry, bias and inability of classical »left-right« labels to properly address political positions and cleavages of growing importance we decided to propose new way of political labelling that also takes into account nationalist-globalist cleavage and distinguish between syncretic liberal position and its diametrical (economic leftist-social rightist) opposition. Globalism and liberalism are moved from the »centre«, which is reserved for the voting average, and presented as their own political positions under »globalist« and »liberal« labels. Furthermore, their diametrically opposed positions are labelled as »nationalist« and »third« political orientation. We find the question of »third« orientation especially important, because although many scholars believe it represents considerable amount of electorate, it doesn't exist on linear left-right spectrum, is often poorly politically represented and still lacks common definition and label. Study presents a step towards addressing and challenging complicated problems regarding political cleavages, party labelling and its (geo)political interests and consequences. For further research, it would be necessary to study similar topics on national level where labels originate from, as well as the impact different labelling has on voter behaviour and electoral results.

(Translated by the author)